

Ceva despre versificare si prosodia.

(Incheiere.)

Fiinduca in limb'a noastră este una asia mare libertate de a scurta si a contrage mai multe cuvinte la oalta, ori a le lasa intregi, dupa recerinția (ca in limb'a italiana), urméza, ca si obvinu multime de elisiuni si colisiuni; inse eu aceea aflu, ca fôrte multu se deforméza scriintia noastră, déca pentru acésta colisiune vomu totu lapeda literele, ce latinii inca nu facu, ci cetitoriulu trebuie sa se dedeie a cunósce unde vine colisiunea si se o scie afla; dar' nici aceea aflu cu cale, ca noi (in poesia, ba nici in prosa) sa insemnamu colisiunea cu o liniutie (—) intrepusa spre semnu de contragere; caci de dupa acésta totusi nu se póte sci, de este se fie silaba aceea lunga, ori scurta.

Pentru aceea, unde, precum la versulu alu 2. Cart. I. deaprópe, la alu 5 armele orende, etc. vine colisiune, si e scurta silaba, intre ele deasupra sa se puna semnulu silabae brevis (v); ear' unde colisiunea e silaba lunga, nu in midiloculu cuvintelor, ci earasi deasupra ar trebui sa se puna semnulu lungimei, precumu la Cart. II. vers. 4. Cum grecii - au; unde inse póte fi si cu colisiune, si fara col., d. e. la Cart. I vers. 53. Cea dieitate-a sa se puna si scurtimile deasupra, si si lunga intre ele earasi deasupra, eara nu in midilocu. Si aici este loculu a arata, ca doue scurtimi, déca se contragu facu unu adeverata spondeu. Numai prin acestu modru s'ar puté regula insemnele de poesia, ce ar fi de doritu!

De unde se vede neaptitatea (nu dicu si absurditatea) de a insemna pe i si ũ cu acestu semnu

de poesia (de si alta fire au), crediendu unii, mai vertosu strainii in poesia acestu i si ũ a fi totu silaba intréga, dar' scurtu respunsa (silaba brevis), unde i si ũ la noi séu e jumetate respunsu (ce dara, de sine nici facu silabe ci se atragu la precedanea), séu nu e inca nici jumetate respunsu, ci pusu numai din privintia gramaticala ori ortografica. Stramosii nostri, carii primira acestu semnu la i si ũ, se luara dupa slaveni, unde acestu semnu póte bine figura, nu inse la noi. Póte dóra si acestu semnu la i si ũ de atata tempu usuatu va fi si modificatu si abatutu limb'a noastră dela primigeneitatea ei. Destulu ca astadi asia ne aflamu! Apoi ce se facemu? Dóra se scriemu pe i totu cu punctu, si acolo unde e numai jumetatitu la sunetu, si si acolo unde n'are nici unu sunetu? Si la u se nu punemu acestu semnu nici candu e jumetatitu, nici candu n'are nici unu sunetu? — In poesia totu e mai bine i inca si cu punctu, ear' u fara semnu, de catu cu semnele aceste, ce se batu in capete cu semnele silabeloru prosodice, si facu numai confusiune.

In tóte totasi nu putemu scrié pe i cu punctu, déca nu voimu earasi confusiunea unoru totu acelorasi cuvinte s. a. — Aici amu cugetatu si aflu un semnu foarte aptu, dar' inca nu 'lu publicaiu.

Intru traducerea lui Virgiliu póte ori si cine cugeta, ca totu acelési cuvinte din latinia nu se putura traduce, pe romania in metru, ci trebuii se aflu de multeori si altele, care dau totu acelu intielesu, ba unele nici se afla la noi, de ce nu ne prinde nici o mirare, de órece limb'a noastră inca e departe in cultura de cea latina; dar' de multeori nu putura intrá unele epitete, din latinia, ce usioru

se pricepu, inse in alte locuri se adaugara in romana altele, ce earasi usioru se pricepu in latinia. Unele versuri nu se putura face totu din acelas latine, ci se mai lua catva si din urmatoriulu versu; totusi asia le facuiu ca se easa tóte din punctu in punctu, si sa se deplinésca numerulu dupa cumu suntu in latinia.

De dupa impartasirea unora si astora literatori ai nostru cuvintele unisilabe se iau de comune, deci si cuvintele declinabile in Nr. sing. de doue silabe, dar' in plur. numai de o silaba, in acestu numeru inca se potu lua de comune, d. e. tiera tieri, mare mari, cane cani. — La unele nume proprii cercaiu a le da prosodia rom., ear altele se lasara dupa cum sunt in latinia. — Cu adeveratu bagu de séma ca mesura silabeloru la unele cuvinte, nu este totu aceeași la toti romanii, pentru ca unii se iéu si dupa provincialisme, care de multe ori nu convinu cu regulele gramaticale, in privintia accentului.

Mai rea accentuare mi se vede a fi in unele parti a Oradiei mari, si unele parti ale Banatului; asia d. e. cuventulu acolo unii respundu: *ăcōlō* altii *ăcōlō* s. a. — Multi dejudeca prosodi'a noastră de dupa regulele prosodiei latine. Acestora respundu: ca ei numai dicu fara a fi dejucatu la finea limbei noastre. — De si m'amu nesuitu ca sa vina cesura masculina pe piciorulu alu 3-lea, totusi suntu versuri, la carea acésta nu se pută efeptui, ci veni cesura feminina, ce si la Virgiliu inca vine inainte; raru numai cugetu a fi intrebuintiatu atare lunga in locu de scurta din necesitate poetica, ce si la Virgiliu inca vine inainte.

La unele versuri din josu amu pusu si alte cuvinte, cu care s'ar mai puté dice versulu; deci ar remané acele, care ar fi mai amesurate.

Dar me rogu ca sa se observeze ortografi'a mea; caci, precum amu mai aratatu, nu sum pentru u in totu loculu. Eu mi amu aratatu motivele, arate altulu din contra.

Anu incungiuratu si pleonasmii cei copiosi, ce atata figuréza in limb'a noastră spre uritirea ei, d. e. l'amu vediutu pre Petru in locu de: am vediutu etc. i am datu lui Petru, o am vediut'o, caruia i ai datu etc. In prosa s'ar puté cele mai de multe ori incungiura, ca ci scriindu avemu tempu de a judeca, in poesia suntu de multe ori de recerintia,

in vorba comuna de multe ori nu judecamu cumu insiramu dupa olalta cuvintele; de aceea si facemu pleonasme. Dora nici o limba nu face atatu abusu de figura acésta, putemu dice urita, caci e peste mesura, catu face limb'a noastră. Literatorii si scrietorii ar puté se fie bágatori de seama la aceasta.

Omne quod est ninium, vertitur in vitium.
Totu ce este prea multu, trece 'n stricare cu-rendu.

Credere ai ca: Cine cere, nu piere, dar' nici omenie nu are: ar fi hexamtru? limb'a noastră e fórte dactilicu — sonora.

Dr. Atanasiu Sándoru.

Pentru Naturalisti. *)

Plantele

care s'au oserbatu in 6. Maiu 1858 in padurea Wrtope (Băpróne) la Gradiste, de impreuna cu numele loru romanesce**), dupa cum le a spusu unu padurariu betranu,
impartasite de C. Unverricht.

1) *Crocus Veluchensis*, romanesce Brendusche = Brandusia. a) Flore in giurulu Vertopei in pasiste.

2) *Veratrum Lobelianum*, rom. Steregoj = Steregoia; numai cu folie.

3) *Anemone nemorosa*, rom. Geinusch albe = Gainusia alba. b)

4) *Anemone ranunculoides*, rom. Geinusch galbinu = Gainusia galbena.

*) Din „Verhandlungen und Mittheilungen des siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt.“

**) In originariulu nemtiescu se afla „walachischen“ in locu de „romänischen“ Namen, precum de comune se scrie astadi.

a) Brandusia-i dicu pre une locuri la Colchium autumnale L., pre alte locuri cucitoia pentru frundiile-i ascutite.

b) Pre alte locuri Mustenicuiu, si Florea ascie-loru. —

5) *Leucojum vernum*, rom. Djeiotschel=Dio-celu, fórte desu in afundimile albiose si cavanose din platen'a varosa.

6) *Lilium martagon*, rom. Fiere (asia vedi); numai cu folie.

7) *Helleborus purpurascens*, rom. Spunsz—Spánsu, cea mai mare parte in floritu.

8) *Allium ursinum*, rom. Aijusch = Aiusiu; fórte desu in albie si cavane, — inca nein-floritu.

9) *Scopolina atropoides*, rom. Bolundare c) (asia); asemenea fórte desu.

10) *Corydalis bulbosa*, rom. Bräben = Brea-benu. d)

11) *Arum maculatum*, e) var. *immaculatum*, rom. Gjarba capri = Erba caprei; fórte desa in locurile gole de prin tufisii, in giurulu Gradistei, inca neinflorita.

12) *Symphytum cordatum*, rom. Lepusch = Lapusiu, inca neinfloritu.

13) *Dentaria glandulosa et bulbifera*, rom. Pepeschore — Pepesiora. f)

14) *Mercurialis perennis*, rom. Buriane Ky-niaszke — Buruiana canesca.

15) *Isopyrum thalictroides*, rom. Thuricza alba = Turitia alba.

(Va urma.)

M.

ЧЕРЧЕТАРЕА ЗНОРЪ ЛОКЪРІ ДЕ БЪІ

кз ане минерале де кѣтръ рѣсѣритѣлѣ Ардеалѣлѣ.

(Анкеiere din Nr. tr.)

Антревингареа вѣлорѣ din Ковасна есте ачѣста: Чеї карїї се скалдѣ дитрѣ дн апѣ, сѣѣ 'ши вагѣ дн апѣ нѣмаї естремитѣрїле пѣтїмаше

c) Bolundare dicu si la *Datura stramonium* L., inca si Ciunafaia si Turbare, din cari se vede mai acomodatı si mai nationale cestu din urma. Lauru e neacomodatı.

d) Pre une-locuri Erb'a Curcei. —

e) Pre une-locuri Aron.

f) si Pipigioi.

ши ле цїнѣ пѣпѣ кѣндѣ потѣ сѣфери, днсѣ преа рарѣ сѣ дитрѣмѣлѣ, ка чїнева сѣ стеа дн апѣ маї мѣлѣ де о жѣмѣтате де ѳрѣ. — Дитѣїс е ѳѳрте рече ши дн естремитѣцїї сїмте ѳрекарї пїшкѣтѣрї че маї тѣрзїѣ сѣптѣ сѣферибїлї. Ана ачѣста аре знѣ мїросѣ грей де ачїдѣ карбонїкѣ, каре дн тїмпѣ позросѣ есте атѣтѣ де mare, днкѣтѣ пїчї нѣ пѳте чїнева интра дн апѣ де мїросѣ. Ачѣста се пѳте еспїка де аколо, кѣ дн астѣелѣс де тїмпѣ позросѣ ачїдѣ карбонїкѣ нѣ сѣ пѳте дитрѣштїа дн аерѣ аша лесне, ка пе тїмпѣ фѣрмосѣ, чї се грѣмѣдеште пе деа-сѣпра апеї, ши атѣнчї н'аре нѣмаї знѣ мїросѣ несѣфериѣ, дар' тотѣдеодатѣ е ши перїкѣлосѣ органистѣлѣ. Е де днсепнатѣ, кѣ клокотѣлѣ челѣ mare дѣлѣ прїчїнзеште ачїдѣ карбонїкѣ че прорѣтне дн пѣштїтѣ дн капїтате mare.

Пѣрцїле констїтѣтїве а ле апеї, прекѣм пе аратѣ оргanelе мїросѣлѣ ши алѣ сїмцїреї сѣптѣ ачїдѣ карбонїкѣ мѣлѣ ши сѣрѣрї карбонїче, ши нѣ се преознѣне кѣ ар фї ши алте пѣрцї кон-стїтѣтїве.

Ана ачѣста есте преа фолосїтѳре пентрѣ рѣчелї векї, Atritis (шолдїнѣ), бѳле де пїеле, зѣмѣлѣтѣрї векї, зѣжрчїтѣрї ши бѳле первѳсе. — Mare дазнѣ, кѣ їсворѣлѣ ачесте нѣ есте дн старе маї вѣпѣ, кѣ н'аре одѣї маї кѣрате де десѣрѣкатѣ, ши кѣ вѣрѳареа апеї Ковасна че кѣрѣ пе лѣпгѣ еа, о днломолеште ѳѳрте десѣ. — Днпїнте де ачѣста кѣ врео кѣдїва анї еѣа, ка рѣлѣ ачеста сѣ се делѣтѣре прїп о сочїе-тате, днсѣ се днпїнедекѣ лѣкрѣлѣ, пентрѣ че нѣ се штїе?!

Де аїчї мергѣндѣ ла Bainaѣалѣ че се дн-тїnde прїнтре мѣнцїї ши есте днжѣгатѣ кѣ Ко-васна, аїчї маї дн тѳте кѣрцїле дн фѣлѣтпї се аѣлѣ апѣ акрѣ (acidula), ши прекѣм се vede din мїросѣ ши гѣстѣлѣ апеї, аре ши разѣ де пѣчѳѳ (hidrocion) ѳѳрте мѣлѣ.

Челе маї мѣлте їзвоарѣ din Bainaѣалѣ аѣарѣ де карбонатѣ, калїкѣ ши натрїкѣ, че сѣ де

о патъръ солвентъ, ащ ши газъ карбоникъ ши оксидъ де феръ, прекъм се vede din ашезъ-тэра, преципитатъ чедъ рошъ, ши дела ачеастъ парте конститутивъ а апелоръ атърнъ пэтереа чеа де дитъритъ, че ар зрма ши маї исте, дакъ ле ар дитревинда ши де бевтъ.

Оаспедіи дела Еліопатакъ де ordinaris винъ ачи спре а'ши дитри prin бѣі organismъ слъ-битъ. Апа де бѣі съ дикъзеште къ пиетри. — Маї декрѣндъ конзна де ачи а ziditъ ши о касъ фрѣмшикъ де бѣі къ шее дикъпері, знде апа ое дикъзеште дп къдаре. — Се потъ дитревинда ши бѣі речі, маї къ сѣмъ ла ісворъдъ din къртеа графълі Микеш Benedek, знде се афлъ зпъ басепъ кореспондаторі. —

Ла капъдъ din сѣоъ алъ ачестѣ сатъ дитр'о депъртаре де зпъ пѣтрарі де оръ есте о фънтъль нѣмитъ Хоргасъ (хргидъ); апа ачѣста аре зпъ гъстъ сѣратъ, ши оспедіи о бѣащ пентрѣ дп-леопіреа сказъвлѣі. — Нъ департе де аичі се афлъ маї мълте извоаръ де апъ амѣрѣ каре demonstrъ, къ аре о сѣмъ де саре admirabilъ сѣбъ апаръ.

Дп Ваинафалъ е фърте рѣнѣмитъ аша нѣ-мита ваіе де аборъ, каре нѣ е алтѣчева, де кѣтъ о грѣпъ де 2 $\frac{1}{2}$ коці аджкъ, де 4 де лъпъ ши де 2 де латъ, грѣпа дп лъзптръ е гѣлъ, дпсъ дитрѣндъ омъдъ дп еа, къ капъдъ скосѣ вине афаръ, дпчепе а оимѣ къ і се дикъзешекъ естремитѣдѣле ши пѣрдѣле депіталі, дп астеа din зртъ сѣмте ши нѣште пѣшкѣтѣрѣ депінѣі ши дъпъ о петречере маї мълтъ дп еа асѣдъ ши трѣпъдъ, даръ пічі кѣм нѣ есте ертатъ ка капъ сѣ'лъ цѣпъ дп пѣзптръ, къ 2—3 рѣсѣлѣрѣ сѣнт деажѣсѣ, ка омъ сѣ кадъ мортъ ла пѣшѣнтъ, прекъм с'а дитѣмплатъ дп аніі трекуці къ зпъ амплоіатъ де фінапцъ, каре дитревиндъндъ къ фолосъ дп-контра рѣзматіомълі шедереа дп грѣпа ачеа-ста; спре пробъ пе ла фінеа тѣмѣдзіреі сале ши а сѣгатъ ши капъ дп пѣзптръ — ши пічі къ

л'а маї скосѣ афаръ, къ а рѣмасѣ дитѣнсѣ пре пѣшѣнтъ фѣрѣ вѣадъ. —

Еаръ зпъ цѣганъ чертѣндѣсе къ соціъ оа, а алергатъ ла грѣпъ къ къвѣнтеле ачестеа: „Вине шѣере, съ шті къ маї мълтъ нѣ ме веї пѣкъ-жі.“ С'а къкатъ жосѣ, ши пѣпъ съ ажѣпъ ла грѣпъ чеї карі вреащ сѣ'лъ аватъ дела асемenea хотѣрѣре, дпш ши дѣде скѣлетъдъ. — Даръ акъм спре депъртареа зпоръ асемenea непорѣ-чѣрі, де асѣпра грѣпеі с'а фѣкѣтъ о одаіе де скѣндѣрѣ, ши кѣра де аборъ се фаче сѣбъ вѣіере. Цѣпѣндъ о лѣмѣпаре сѣбъ орѣче матеріъ апрѣнеъ ла марѣнеа бѣіі, дпдатъ се стѣнѣ. Din ачѣста ши алте асемене пробе е кіаръ, къ дп грѣпа ачѣста пе дпчетатъ се десволтѣзъ газъ де кѣр-вѣні, каре маї къ сеамъ пе тѣмпъ позросѣ есе деасѣпра грѣпеі маї пѣпъ ла о дпълѣіме де 3 пѣпъ ла 4 палме, пе астѣелѣ де тѣмпѣрѣ нѣмаї аша дитрѣ Ваинафѣленіі дп пѣвпиделе лоръ, дака лѣмѣпареа апрѣнеъ спре пробъ нѣ се стѣнѣ, къчї де мълте орѣ сѣбъ дитѣмплатъ пе-порѣчѣрі prin газъдъ де кѣрѣвѣні грѣмѣдѣтъ дп пѣвпиде. Асемenea грѣпѣ маї сѣнт дпкъ довъ дп кѣрѣі привате. — Е интересантъ а vedeа, къ пѣсѣрѣле ши мѣштеле атѣпѣндѣсе де рѣцѣнеа ачестѣ газъ, пікъ ка ши кѣндъ о пѣтере пѣвѣ-зѣтъ ле ар траде дп мортѣнтъ; аша даръ ши аичі дп маї мълте есемпларе се афлъ „Grotta del Cane“ din Неаполѣ.

Дп вара трекутъ маї дп тѣте зілеле амъ аштеплатъ пе зпъ хемікѣ трѣмѣсѣ де гѣбернъ, спре а аналѣса апеле мѣнералі дела Коваспа, ши а ши венѣтъ; даръ пѣте а лѣатъ нѣмаї din 2 фѣнтѣні кѣте о стѣклъ де апъ, ши къ ачѣеа а ши плекатъ, фѣрѣ де а фѣ фѣкѣтъ ла фаѣа ло-кълі аналѣсацѣзнеа печесарѣ, каре пегрѣшѣтъ ера маї пѣмерѣтъ, де кѣтъ о аналѣсацѣзне дп депъртаре, дитр'о апъ стѣтѣтъ дп стѣклъ. —

Дп Коваспа ши дп Ваинафалъ дпкъ ши маї лѣсне маї дп тѣтѣ времѣеа сѣбъ гѣсеокъ кѣртѣре, къ локѣторіі пѣсте варъ пе тѣмпъдъ бѣлоръ

динѣ фбрте кзратѣ каселе супе а ле днквриа ђспецілорѣ; ѣрѣ еі се мзтѣ дн одтіле челе дін дърѣптѣ, оѣѣ дн алте днкѣпері дін кзрте. — Пентрѣ касѣ де знѣ ажзторѣ гравнікѣ де медікѣ, се афлѣ дн Коваона знѣ хірѣргѣ кѣтѣ се пѣте де бзнѣ. —

О ПРОБѢ ДЕ ТРАДЖКЦІОНЕ

дін класікѣлѣ латінѣ Лівіѣ.

Есте штзтѣ кзmkѣ маі вжртосѣ дела 1845 де кзндѣ кз програма Даві Еліаде (везі „Кѣрлерѣлѣ“ де атзнчі ші Кѣлндарізілѣ де Брашовѣ дін а. 1857), кѣдѣва бърваці ромѣні дн тім-пзрі лініштїте се окзпарѣ мѣлѣ кз планѣлѣ де а днчене о траджкцїоне атѣтѣ а челорѣ маі де фзрште класічі еліні ші романі кѣтѣ ші а класічілорѣ модерні, кз атѣтѣ маі вжртосѣ кз кѣтѣ цепенрѣчзнї маі жзне кареа се окзпа маі тотѣ кз траджчереа продѣктелорѣ велетрїстїче требзеа оѣ і се деа знѣ ексемплѣ де окз-пѣчзне мѣлѣ маі серіѡсѣ. Ачестѣ планѣ пѣпѣ акзм пз а потѣтѣ реешї маі кз самѣ дін треї касе фбрте греѣ кзмпнїтѡре дн віѣца орї кѣрѣ попорѣ днченѣторѣ, ші адїкѣ ліпса де спеселе тіпарізілѣ, каре дн асемenea касѣ ар фї кз тотѣлѣ консїдерабїле, мѣлтіплїчеа ші мѣл-тіформа окзпѣчзне а літерадїлорѣ поштрїї, карїї дн алѣтзраре кз челе де фѣкзтѣ ші де скрїсѣ маі сзпѣтѣ днкѣ фбрте пѣдїні ла пѣмѣрѣ ші — педпвоїреа асзпра знѣї лімѣї маі знїформе дн кареа ар фї сѣ траджкѣ тоці кѣдї с'ар днсѣр-чїна кз знїї сѣѣ алції дін азкторїї класічі.

Кз тѡте ачестеа знїї дін літерадїї поштрїї пѣ аѣ пердѣтѣ тімпѣлѣ, чї тотѣ с'аѣ днчеркатѣ ла траджчереа знорѣ класічі. Днтрѡ ачѡї бър-ваці се репзмѣрѣ ші траджкѣторѣлѣ лѣ Лівіѣ, а кѣрѣї префацѣ пої о дншѣртѣшїмѣ аїчі, фѣрѣ ка оѣ не лзтѣмѣ воїѣ де а не фаче пічі знѣ фелѣ де рефлексіоне ла модѣлѣ траджчерїї; чї

пої лзсѣмѣ ачѣста дн грїжа ачелорѣ фїлолоці де професїоне, карїї дн зілеле пѡстре аѣ дн-ченѣтѣ а се окзпа шї кз критїка скрїерїлорѣ ромѣншті.

PREFATIUNE.

Nu știu bine, fi mi va óre opera 'a cu pretiu, sé perscriseru (veri perscriserim) fapte'le poporu 'lui romanu de-a urdire 'a prima 'a urbi 'i, — si sé si știu, inca nu știu cotesa a dice, — ca celu ce vedu 'o fapta pre catu de vechia, pre atatu de la-tita, candu scriptori 'i noui totudeuna credu, co au voru aduce ceva mai aptu in narare 'a fapte 'loru: au voru intraiece cruda 'a vechime cu arte 'a scri-eri 'i. Vericum va fi, totusi mi va fi placutu, co si eu, ca unu barbatu, conservai memoria 'a fapte 'loru principe 'lui poporu din lume, — si de mi ar' fi fama 'a oscura in unu numeru atatu de mare alu scriptori 'loru, me știu consola cu nobilime 'a, si marime 'a acelu barbatu, cari voru arunca 'o um-bra asupra-mi. Afara de acea e 'o fapta de unu opu de totu mare, ca una, ce traiece de-a septe cente de ani; si care, prucésa din unu incepu de totu micu, crescú a atata marime, catu amú pate de marime 'a sea: si su incredentiatu, co aceli mai multi dintre cetitori nu va fi preplacuta, neci ur-dire 'a prima a urbi 'i, neci cele mai aprópe de a-césta, pentruca festina a aceste noue, prein cari potere 'a poporu 'lui prevalidu amú de multu se confice pre sene ensasi. Eu diu contra, voliu afla in labore-mi si acestu premiu, — ca incatuva, catu voliu repeti cele vechi cu mare luare aminte, mi voliu abate privire 'a de-a atate rele, ce vesumu de-a atati ani, si voliu fi fora neci 'o grije, care si de nu ar' abate volia 'a scriptoru 'lui de-a adeveru, d'eru totu lu ar' poté face ingrijiatu. Nu mi e in cugetu, neci a afirma, neci a da de false acele, ce se dicu a fi fostu in ante de facta 'a si facunda 'a urbe, cari su mai decóre pru fable poetice, decatu pru nesce monumente necorupte a le unoru fapte implinite. Celoru vechi, se liérta ca, amestecandu omeni 'i cu dei 'i, sé-si faca mai auguste urdiri 'le prime ale urbi 'loru. Si de se cade a se lierta veriunui poporu, sé-si consacre urdire 'a, si sé-si deduca auctori 'i de-a dei 'i. — poporu 'lu romanu atata gloria are in resboie, — catu de socote pre

Marte mai cu sama de parente si alu seu, si alu conditoru 'lui seu: gente 'le umane sé suferá si acésta cu asia anima lina, cum le suferu imperiu 'lu.

Eu inse nu voliu face mare discriminé vericum voru fi privite, au pretiuite si este si alte 'le estoru asemine. Déru a acele veri si care sé-si intenda tare ingeniu 'lu: ce viétia, si ce morave furo, ce barbati, si cu ce arti fundaro, si latiro imperiu 'lu in tempu si de pace si de bataia. Dupacea scapandu pre incetu disciplina 'a, ca cum dupo lance-de 'le morave ar urma antaiu lancedire 'a anime 'i, — si dupo ce totu mai tare si mai tare scapatáro, si incepéro a se precipita, pone ajunsimu a aceste tempuri, — in cari nu ne potemu suferi neci vitia 'le, neci remedia 'le. In cunooscere 'a fapte 'loru mai cu sama acea e mai salutaru si mai frugiferu, ca in o istoria scrisa bene, se vedi documente de verice esemplu, — de aci sé alegi, ce ai de a imita spre fericire 'a tea, si 'a republice 'i téle, — de aci sé inveti a te feri de totu ce e fedu in inceputu, fedu in finitu.

De altumenté au me inséla amore 'a opere 'i suscepte: au in lume nu fú republica, neci mai mare, neci mai santa, neci mai avuta de esemple bune: neci in acaru'i cetatiani intra atatu de tardiu avaritia 'a si lusuria 'a: neci, unde paupertate 'a si parstare 'a avú atata, si atatu de multa onóre: incatu, cu catu era mai neavuta, cu atatu si mai nepoftitoria de averi. Decurundu averi 'le indusé-ra avaritia, 'eru necomputate 'le averi doru de a se perde, si a perde tóte prin lu su, si libidine.

Inse fia de parte vaiarari 'le de-a unu inceptu alu une 'i atatu de mari opere urdinde, cari cliaru neci atunci nu voru fi placute, candu dóra voru fi si necesarie.

Se averému si noi datina ca poeti 'i, incepé-remu mai voliosu cu omine bune, cu vote, cu precatiuni de ale dei 'loru si ale dine 'loru ca sé ne dé sucese prospere, celoru ce urdimu unu opu atatu de mare. —

I S T O R I A

дрептълъі романъ *).

Исторія дрептълъі романъ се днпарте д естерпъ е интерпъ.

Обиентълъ челеіптерне е, а черка орицінеа лецілоръ; а есаміна днтре че жърстърі е дн че мотиве фъръ адхсе де лецелъторі; а інсемна дн че епокъ аф фостъ еманате, кзм е пентрвче фзра стерсе о модіфікате. Ла ажнцереа ачеств скопъ е печесаріф, ка історікълъ съ кзносакт стареа фісікъ, моралъ, політікъ е релціоасъ а локзіторілоръ църеі але къреі леці е дрептърі ое днціне а ле дескріе; асемне е печесаріф съ кзносакт інфлвенца че авъръ леціле аспра костъмилоръ, ші костъміі аспра лецілоръ дн віеца ачелві попоръ.

Дн контръ, обиентълъ челеі естерне е: а еспъне кіар' леціле кз карі се рефе о пъчівне; а спъне сорценціі де знде аф фостъ скоасе; модълъ матеріале дн каре фхсеръ редхсе ла сістемъ лецелатівъ, карі жзреконсплді аф лзатъ парте ла редецереа лоръ; ші карі скріеторі ле коментаръ.

Маі не ларгъ вомъ трапта деспре ачеастъ дн зрмъ, търцініндэне а фаче деспре чеа ін-терпъ пъта ічі е колокъте о аіептаре, пентрвкк пеамъ днтенде маі департе декзм не іертъ жзретъріле се амъ вреа а черка орицінеа а тоате леціле ші а есаміна мотивеле де карі фзръ адхсе.

Лецелъчівнеа романъ, віченделе еі; жзре-консплдіі карі аф конлзкратъ ла фортареа, ре-децереа ші ілзстрареа лецілоръ: еакъ обиентеле діскзрсълві постръ.

Дн історія дрептълъі романъ се децінгъ треі періоде: I. дела фздареа Ромеі пълъ ла Жзстеніанъ днператъ, ші се кіамъ Аптежзс-

*) De Dr. Іос. Ходомъ.

tinian eș; II. дела ascenderea lui Justinianș pe tronș пълъ ла моартеа lui; ва съ зикъ к-принде темпълъ кѣтѣ а domniș Justinianș ши се пѣмесче Justinian eș; III. дела моартеа lui Justinianș императѣ пълъ им зилеле постре ши кѣмъсъ Post Justinian eș.

I.

Нѣ авемъ деплинъ е перфектъ кѣносченуъ де ориѣinea леѣлорѣ din Roma векѣ, пентрѣкъ импоранца ачелорѣ темпъри, кѣндѣ ани ши евениментеле се дѣсемпаш е пѣмераѣ кѣ кѣиле (clavus ferrugis) че се акѣдаѣ им капитолиѣ, а дѣнедекатѣ де фантеле ачелорѣ зиле п'аш пѣтѣтѣ ажпѣе пълъ ла noi. Дрептѣ ачееа, им атѣта пѣчортеѣ кѣтъ съ не индѣстѣимѣ деакъ пѣтемѣ кѣлеѣе пѣѣилеле меморие че се аѣл иѣ ши коло им опереле скрипторилорѣ висѣди ши тѣриѣ им Roma сеѣ алѣндева им секлеле маѣ чѣ-виле.

Попорѣлъ romanș ла дѣчепѣтѣ пѣ аѣеа леѣи скрѣсе, чѣ обсерѣа им формѣ де зсѣ леѣиле din Алѣа, патрѣа lui; де знде адекъ свѣтѣ кондѣ-череа lui Romanș е Рѣмѣ venice о колѣнѣ де Алѣани кѣ воѣ ши аниѣ де а фѣнда Roma. Маѣ тѣриѣ апоѣ, венѣндѣ ши дѣн алте тоате пѣриѣле попоѣре позѣ патрѣа фѣндѣтѣорѣе, ера пѣчесарѣа а фѣнса леѣи карѣ се determine о портѣ чертѣ е леѣитѣмѣ пентрѣ аѣчѣиле атѣ-торѣ ѣменѣ де атѣте аѣитѣденѣ.

Дѣчѣ, се зѣче, кѣ мѣлте леѣи аѣ адѣсѣ дѣ-сѣши Romanș; дѣнтре карѣ зпеле се рѣфе-рескѣ ла дрептѣлѣ пѣѣликѣ, ши алтеле ла дрептѣлѣ приватѣ.

Им кѣтѣ пентрѣ дрептѣлѣ пѣѣликѣ, Romanș а дѣстѣнсѣ попорѣлъ romanș им dove ordenѣ, патрѣиѣ е плеѣеѣ; алесе де а прѣма зпѣ конѣилѣ сѣпрѣтѣ ши ѣ дѣде пѣме де сенатѣ; дѣмѣриѣ попорѣлъ им 3 тѣриѣри, ши тѣриѣиле им 30 кѣриѣ, ши ordenѣ ка атѣтѣ рѣѣеле кѣтѣ ши челе dove ordenѣ сѣ партиѣе ла пѣтереа сѣ-

прѣмѣ а отатѣлѣ; воѣ апоѣ ка прѣнѣиле сѣ прѣшиѣдѣ им сенатѣ, елѣ сѣ кондѣкъ есерѣитѣлѣ им рѣсѣелѣ, ши елѣ сѣ жѣдѣе контѣроверѣиле привѣилорѣ; формѣ маѣстратѣреле din патрѣиѣ, еар' потѣстатеа леѣислатѣвѣ о лѣсѣ им тѣпа попорѣлѣ.

Че се ѣиле де дрептѣлѣ приватѣ, Romanș адѣсе леѣи им обѣилѣлѣ matrimonѣилѣ, прѣкъм ши дѣспре патрѣа потѣстате ши декорѣлѣ ма-трѣилорѣ. Ши аѣме им обѣилѣлѣ matrimonѣилѣ ставѣри, ка фѣмеѣа, каре се ва тѣриѣа обсерѣндѣ рѣтѣлѣ конфѣрѣаѣилеѣ, сѣ партиѣе ши еа din ѣзѣриѣе ши лѣкѣриѣе челе сакре але ѣрѣѣѣилѣ — кѣ аѣста легѣ не пѣиле де кондѣѣилеа ѣрѣѣѣилѣ; ставѣри маѣ имколо, ка пѣилеѣа сѣ пѣ се потѣ дѣспѣриѣ де ѣрѣѣѣ, еар' ѣрѣѣѣилѣ сѣ потѣ рѣѣѣиле пѣилеѣа се аѣста ар ѣи комѣсѣ адѣлѣриѣѣ, сѣѣ ар ѣи тѣп-татѣ а венѣа не ѣрѣѣѣилѣ сеѣ, сѣѣ ар ѣи ѣѣтѣ ѣилѣ шѣл. — Кѣ аѣста пѣсе пѣдекъ а лѣѣиле-ѣеа фѣмеѣилорѣ, ши им кѣрѣѣ де ани 520 пѣ ѣѣи пѣчѣ зпѣ касѣ де дѣворѣѣѣ. Спѣриѣ Кѣрѣѣилѣ фѣ прѣмѣлѣ им Roma, каре ши-а рѣѣѣилѣ пѣ-илеѣа, пентрѣ ачѣеа а ши тѣсѣ аѣспѣрѣши одѣлѣлѣ перпѣтѣлѣ але попорѣлѣ. — Им кѣтѣ пентрѣ па-трѣа потѣстате, дѣде патрѣилорѣ факѣлѣте пѣ-тѣриѣилѣ аѣспѣра де ѣиѣ лорѣ, конѣѣѣндѣ а ѣи потѣ ѣиле, орѣ чѣде им прѣѣилѣ де дѣсѣѣилеѣе, пѣлѣ ши а ѣи зѣиле, аша кѣтѣ ѣиѣ фѣѣе кѣ таѣи се конѣилеѣа пѣ ка перѣѣиле чѣ ка лѣкѣ (re-ges). — Дѣспре декорѣлѣ матрѣилорѣ ordenѣ, ка им фѣѣа аѣестора пѣме сѣ пѣ кѣѣѣе а про-фѣри дѣскѣрѣе обѣѣеѣе, ѣиле шѣилѣлѣ кѣ аѣста ар да окѣѣилеа чеа маѣ де апрѣне ла некѣн-тѣенѣлѣ, каре е иѣилѣкѣ а тотѣ ѣирѣѣѣеа пѣѣилѣкѣ.

Аѣесте ши алте аѣемѣилѣ леѣи се атрѣѣѣескѣ зпѣ прѣнѣиле рѣсѣелѣкѣ, не кѣндѣ пѣилеа прѣилеѣе фѣндѣментѣ ла ѣѣѣа полѣилѣкѣ — соѣилѣ а зпѣ попорѣ де арѣе. (Ва зѣма.)

Telegramu officiosu pentru batali'a din 24. Iuniu a. c.

В е р о н а, 25. Iуниѣ 1859. Армата ч. р. а трекътѣ дн 23. але Л. а. ржлѣ Минчио пе ла патрѣ пзнтѣрѣ. Арина дрѣптѣ окзпѣ Поддоленго, Солферино шѣ Каприано, еарѣ арѣна отънгѣ пайнтѣ дн 24. Iуниѣ пѣлѣ ла Гвидидоло шѣ Кастелголфредо шѣ рѣспинсе пе ла тоате пзнтеле пе дѣшманѣлѣ пайнтѣторѣ. Пе кѣндѣ армата ч. р. дшѣ континѣа маршлѣ съѣ кѣтрѣ ржлѣ Хiese (Chiese), дѣшманѣлѣ кареле днкѣ апѣкасе офенсива кѣ тоте пѣтериле сале, деоѣшѣрѣ зпѣ пѣтѣрѣ де трѣне атѣтѣ де днсемпѣторѣ, дн кѣтѣ ла 24. Iуниѣ камѣ пе ла 10 ѡре пайнте де амиѣзѣ армателе амѣндозѣ ажѣнерѣ а се апѣка ла о лѣптѣ ѣенералѣ, днтрѣ кареа армата 2 дн кареа се компѣнеа арѣна дрѣптѣ съѣ команда ѣенералѣлѣ де кавалерѣ компте Шлик пзнтеле линѣеѣ принципале окзпате ле апѣрѣ кѣ статорничѣ пѣлѣ ла доѣ ѡре дѣпѣ амиѣзѣ, еарѣ армата 1 съѣ ѣенералѣлѣ де артилерѣ компте Вимфен кѣпринсесе тотѣ маѣ тѣлѣ теренѣ кѣтрѣ Хiese пайнте.

Спре 3 ѡре дѣшманѣлѣ дшѣ дндирептѣ атакѣлѣ съѣ челѣ маѣ пѣтеросѣ кѣтрѣ Солферино шѣ дѣпѣ о лѣптѣ де маѣ тѣлѣ ѡре окзпѣ ачестѣ пѣнтѣ апѣратѣ кѣ атѣта ероисѣлѣ де корпѣлѣ 5 де арматѣ.

Дѣшманѣлѣ дшѣ дндирептѣ дндатѣ дѣпѣ ачееа атакѣлѣ съѣ спре Каприано, пе кареле корпѣлѣ 1 де арматѣ ажѣтатѣ де алѣ 7-леа длѣ апѣрѣ тотѣ кѣ асемеенеа бѣрѣтѣцѣ пѣлѣ сѣра, кѣндѣ апоѣ маѣ дн зрѣтѣ тревѣзѣ съ'лѣ ласе дн тѣнѣле дѣшманѣлѣ. Дн декѣрозлѣ лѣитеѣ дела Солферино шѣ Каприано корпѣлѣ алѣ 8-леа де арматѣ пайнтѣ дела Поддоленго дн партеа чеа маѣ дн аѣарѣ а арѣнеѣ дрѣпте шѣ рѣспинсе пе трѣнеле пѣмонтезе, каре ѣ се опѣсесерѣ аколо. Тотѣш ачестѣ мѣшкаре пѣ а потѣтѣ ажѣта дефинитѣлѣ, пѣнтрѣка пѣсечѣнеа пердѣтѣ дн чѣнтрѣ съѣ се рекѣштѣце дн поѣ. Алѣ 3 шѣ 9-леа корпѣ де арматѣ ажѣтате де алѣ 11-леа се вѣтѣрѣ дн арѣна отънгѣ. Кѣлѣрѣмеа де ресерѣвѣ днтрѣпѣтѣ ла пѣнтѣлѣ ачеста ѣѣкѣ маѣ тѣлѣ атакѣрѣ ексекѣтатѣ кѣ чеа маѣ мѣнѣпатѣ бравѣрѣ.

Пердѣрѣ пеасемѣпатѣ де марѣ, прекут шѣ днпреѣцѣрареа кѣткѣ армата 1 дн арѣна стѣнгѣ, прѣн десволтареа де трѣне дѣшмане пѣтѣрѣсе прѣсте тѣзѣрѣ, дн арѣна са дрѣаптѣ а ѣостѣ днпедекатѣ днтрѣ дпайнтареа са спре реалѣсареа ачелора, шѣ ѣиѣндкѣ ачелаш кѣ пѣтериле сале челе маѣ де ѣрѣпте стрѣѣтѣтѣсе кѣтрѣ Волта, кавсарѣ рѣтрадереа арматѣ ч. р., каре с'а шѣ днтѣшплатѣ сѣра тѣрѣзѣлѣ пе о плѣѣѣ преа ѣзртѣпѣсѣ.

Іерѣ пѣпте Поддоленго, Мондѣмѣано, Волта шѣ Гоїто маѣ ераѣ окзпате днкѣ тотѣ де трѣнеле поастрѣ.

(Пѣвѣкатѣ де кѣтрѣ ч. р. офѣціолатѣ де дѣстрѣктѣ дн Брашовѣ.)

— Пе кѣндѣ ачестѣ Нр. алѣ Фѣѣѣѣ ера съѣ тѣпарѣ, маѣ прѣишѣрѣтѣлѣ зпѣ телеграмѣ офѣціалѣ, дн кареле аѣлѣтѣлѣ, кѣткѣ Маїест. Са ч. р. дндѣмнатѣ де маѣ тѣлѣ трѣѣ ѣмпортанте але реѣишѣлѣ съѣ се реѣнѣторѣче пе зпѣ тѣмпѣ ѡрекаре ла рѣшѣдѣнѣа са, еарѣ съѣпра-команда прѣсте арматѣ о конкредѣ дн тѣнѣле ѣенералѣлѣ де артилерѣ в. Хесе, бѣрѣватѣ кѣпоскѣтѣ де глѣорѣсѣ дн рѣсѣѣѣеле італіане днпайнте де 10 апѣ. (Маѣ пе ларѣгѣ дн Газетѣ.)

 Gazeta Nr. 28 va emi Vineri dn 19. ale k.